

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Cdo/118/2021
Identifikačné číslo spisu: 4307204531
Dátum vydania rozhodnutia: 20.04.2023
Meno a priezvisko: JUDr. Marián Sluk
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2023:4307204531.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Rímskokatolícka cirkev Biskupstvo Banská Bystrica, so sídlom v Banskej Bystrici, Námestie SNP 19, IČO: 00 179 086, zastúpenej SOUKENÍK - ŠTRPKA, s. r. o., so sídlom v Bratislave, Šoltésovej 14, IČO: 36 862 711, proti žalovanej Slovenskej republike, v mene ktorej koná Slovenský pozemkový fond, so sídlom v Bratislave, Búdková 36, IČO: 17 335 345, o vydanie nehnuteľností, vedenom na Okresnom súde Levice pod sp. zn. 6C/85/2007, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 8. júla 2020 sp. zn. 25Co/182/2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Nitre z 8. júla 2020 sp. zn. 25Co/182/2019 v jeho zmeňujúcom výroku, ktorým bola žaloba v časti zamietnutá a vo výroku o náhrade trov konania z r u š u j e a vec v rozsahu zrušenia vracia Krajskému súdu v Nitre na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Žalobca žalobou doručenou súdu 27. apríla 2007 žiadal, aby súd zaviazal žalovaného na vydanie a navrátenie vlastníctva k nehnuteľnostiam, ktoré sú evidované Správou katastra I. pre kat. úz. U., v registri C na katastrálnej mape, na liste vlastníctva číslo XX parc. č. XX/X zastavané plochy a nádvoria vo výmere 1623 m², parc. č. XX/X zastavané plochy a nádvoria vo výmere 270 m², parc. č. XX/X zastavané plochy a nádvoria vo výmere 363 m², parc. č. XX/X zastavané plochy a nádvoria vo výmere 758 m², parc. č. XX/X zastavané plochy a nádvoria vo výmere 21 m², parc. č. XX/XX zastavané plochy a nádvoria vo výmere 37 m², parc. č. XX/XX zastavané plochy a nádvoria vo výmere 7 m², parc. č. XX/XX zastavané plochy a nádvoria vo výmere 336 m², parc. č. XX/X zastavané plochy a nádvoria vo výmere 19 m², parc. č. XX/X zastavané plochy a nádvoria vo výmere 176 m², parc. č. XXXX/X zastavané plochy a nádvoria vo výmere 1863 m², parc. č. XXXX/X zastavané plochy a nádvoria vo výmere 192 m², parc. č. XXXX záhrady vo výmere 1863 m², kaštieľ so súpisným číslom XXX na parc. č. XX/X, druh pozemku zastavané plochy a nádvoria vo výmere 758 m², pivnica so súpisným číslom XXX na parc. č. XX/X zastavané plochy a nádvoria, vo výmere 21 m², pivnica so súpisným číslom XXX na parc. č. XX/XX zastavané plocha nádvoria, vo výmere 37 m²; na vydanie a navrátenie vlastníctva k nehnuteľnosti parc. č. XXXX/X trvalé trávne porasty vo výmere 183 m² vedené Správou katastra I. pre kat. úz. U. v katastri nehnuteľností v registri E na mape určeného operáta, na liste vlastníctva číslo XXX a nehnuteľnosti parc. č. XXXX/X zastavané plochy a nádvoria

vo výmere 161 m² vedené Správou katastra I. pre kat. úz. U. v katastri nehnuteľnosti v registri C na katastrálnej mape, bez evidencie na liste vlastníctva; spolu s dokumentáciou, ktorá k ním prislúcha, všetko do 3 dní.

2. Okresný súd Levice (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 31. januára 2019 č.k. 6C/85/2007-1031 rozhodol, že:

I. žalovaný j e p o v i n n ý vydať a navrátiť žalobcovi vlastníctvo k nehnuteľnostiam v podiele 1/1 vzhľadom k celku, a to:

- pozemok parcelné číslo XX/X, parcela registra „C“, zastavané plochy a nádvoría, o výmere 1632 m²,
 - pozemok parcelné číslo XX/X, parcela registra „C“, zastavané plochy a nádvoría, o výmere 270 m²,
 - pozemok parcelné číslo XX/X, parcela registra „C“, zastavané plochy a nádvoría, o výmere 363m²,
 - pozemok parcelné číslo XX/X, parcela registra „C“, zastavané plochy a nádvoría, o výmere 758 m²,
 - pozemok parcelné číslo XX/X, parcela registra „C“, zastavané plochy a nádvoría, o výmere 21m²,
 - pozemok parcelné číslo XX/XX, parcela registra „C“, zastavané plochy a nádvoría, o výmere 37 m²,
 - pozemok parcelné číslo XX/XX, parcela registra „C“, zastavané plochy a nádvoría, o výmere 7m²,
 - pozemok parcelné číslo XX/XX, parcela registra „C“, zastavané plochy a nádvoría, o výmere 336m²,
 - pozemok parcelné číslo XX/X, parcela registra „C“, zastavané plochy a nádvoría, o výmere 19m²,
 - pozemok parcelné číslo XX/X, parcela registra „C“, zastavané plochy a nádvoría, o výmere 176 m²,
 - pozemok parcelné číslo XXXX/X, parcela registra „C“, zastavané plochy a nádvoría, o výmere 1863m²,
 - pozemok parcelné číslo XXXX/X, parcela registra „C“, zastavané plochy a nádvoría, o výmere 192m²,
 - pozemok parcelné číslo XXXX, parcela registra „C“, záhrady, o výmere 1730m²,
 - stavbu- kaštieľ, súpisné číslo XXX, postavenú na pozemku parcelné číslo XX/X, parcela registra „C“, zastavané plochy a nádvoría, o výmere 758m²,
 - stavbu - pivnica, súpisné číslo XXX, postavenú na pozemku parcelné číslo XX/X, parcela registra „C“, zastavané plochy a nádvoría, o výmere 21m²,
 - stavbu - pivnica, súpisné číslo XXX, postavenú na pozemku parcelné číslo XX/XX, parcela registra „C“, zastavané plochy a nádvoría, o výmere 37m²,
- pre katastrálne územie U., obec U., okres I., zapísaný na liste vlastníctva číslo XX, vydanom Okresným úradom Levice, katastrálny odbor.

II. Žalovaný j e p o v i n n ý vydať a navrátiť žalobcovi vlastníctvo k nehnuteľnostiam v podiele 1/1 vzhľadom k celku a to :

- novovzniknutý pozemok parcelné číslo XXXX/XX, parcela registra „C“, zastavaná plocha a nádvorie, o výmere 16m²,
- novovzniknutý pozemok parcelné číslo XXXX/XX, parcela registra „C“ - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 27m²,
- novovzniknutý pozemok parcelné číslo XXXX/XX, parcela registra „C“ - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 22m²,
- novovzniknutý pozemok parcelné číslo XXXX/XX, parcela registra „C“ - zastavaná plocha a nádvoría o výmere 12m², pre katastrálne územie U., obec U., okres I. vytvorené geometrickým plánom č. 30/2018 vyhotovenom dňa 28.3.2018 spoločnosťou Geodetická kancelária URBAN-LAUKO, spol. s.r.o., so sídlom Rozmarínová 6, 934 01 Levice, IČO: 36 796 336, zapísaná v Obchodnom registri Okresného súdu Nitra, oddiel: Sro, Vložka č. : 20160/N prostredníctvom Š. X., mapový list č. ZS-III-23-1, ktorý autorizačne overil dňa 29.3.2018 N. L. I., autorizovaný geodet a kartograf, a ktorý bol následne úradne overený Okresným úradom Levice, katastrálny odbor dňa 20.4.2018 pod číslom 247/2018, a to všetko v lehote do troch dní odo dňa právoplatnosti rozsudku.

III. Súd konanie v časti o vydanie dokumentácie z a s t a v i l.

IV. Žalobcovi sa voči žalovanému nárok na náhradu trov konania nepriznáva.

2.1. Z vykonaného dokazovania bolo podľa názoru súdu prvej inštancie preukázané, že uvedené

nehnutelnosti patrili k pôvodnej hospodárskej usadlosti, pričom pri posúdení, či je možné uvedené nehnuteľnosti v zmysle reštitučného zákona vydať, je rozhodujúci stav pôvodný, teda stav rozhodný v čase ich odňatia pôvodnému vlastníkovi. Súd tak mal za to, že všetky nehnuteľnosti, ktoré žiadal žalobca vydať, spĺňajú podmienky na vydanie, a to v zmysle ustanovenia § 2 ods. 1 Zákona č. 161/2005 Z. z. s tým, že v konaní nebolo preukázané, ani zo strany samotného žalobcu, že by k nehnuteľnostiam, okrem parcely č. XXXX, druh pozemku záhrada, s ktorým vydaním žalovaný súhlasil, nebolo možné tieto nehnuteľnosti vydať a že by tieto podliehali nehnuteľnostiam, ku ktorým sa vlastníctvo nevracia, v zmysle § 6 zákona č. 161/2005 Z. z. S poukazom na vykonané dokazovanie mal súd za to, že boli splnené všetky zákonné podmienky, aby bolo žalobe vyhovie aj v zmysle pripustenej jej zmeny v súlade s geometrickým plánom, vyhotoveným v priebehu konania, tak, ako je uvedené vo výroku č. I. a II. tohto rozsudku. Vzhľadom na späťvzatie žaloby v časti vydania dokumentácie súd konanie v tejto časti zastavil, a to v zmysle § 145 ods. 2 CSP. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 2 CSP v spojení s § 256 ods. 1 CSP tak, že žiadnej zo strán nárok na náhradu trov konania nepriznal, vychádzal z toho, že žalobca čiastočne zavinil zastavenie konania v zmysle § 256 ods. 1 CSP, pričom súd vychádzal aj z toho, že v tomto prípade sú dôvody hodné osobitného zreteľa, ktoré je potrebné vidieť v samotnom predmete konania.

3. Krajský súd v Nitre (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej rozsudkom z 8. júla 2020 sp. zn. 25Co/182/2019 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej vyhovujúcej časti [vo vzťahu k pozemku parcelné číslo XXXX, parcela registra „C“ záhrady o výmere 1730 m², vo vzťahu k stavbe - kaštieľ, súpisné číslo XXX, postavený na pozemku parcelné číslo XX/X, parcela registra „C“ zastavané plochy a nádvoria o výmere 758 m², k stavbe - pivnica súpisné číslo XXX, postavenej na pozemku parcelné číslo XX/X, parcela registra „C“ zastavané plochy a nádvoria o výmere 21m², k stavbe - pivnica, súpisné číslo XXX, postavenej na pozemku parcelné číslo XX/XX, parcela registra „C“, zastavané plochy a nádvoria o výmere 37m², zapísaných v liste vlastníctva číslo XX pre katastrálne územie U., obec U., okres I.] potvrdil (§ 387 CSP) a vo zvyšnej časti zmenil tak, že žalobu žalobcu zamietol (§ 388 CSP). Vyslovil, že žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania.

3.1. Odvolací súd skonštatoval, že predmetom konania v danej veci bolo právo žalobkyne na navrátenie vlastníctva k nehnuteľným veciam uplatnené podľa zákona číslo 161/2005 Z.z. Vo veci už bola vykonaným dokazovaním ustálená danosť vecnej legitimácie, ako žalobkyne (aktívna legitimácia) a žalovaného (pasívna legitimácia). So záverom a dôvodmi súdu prvej inštancie o existencii tak vecnej aktívnej, ako aj pasívnej legitimácie strán sporu, sa odvolací súd v plnom rozsahu stotožnil; odvolateľ ich v odvolaní nespochybnil. Obdobne žalovaný v odvolaní nespochybnil výzvu na vydanie nehnuteľností žalobcu adresovanú žalovanej, súd prvej inštancie sa v napadnutom rozsudku s touto riadnym spôsobom vysporiadal. Odvolací súd sa v tejto časti s rozhodnutím súdu prvej inštancie v plnom rozsahu stotožnil, aj podľa jeho názoru, výzva na vydanie nehnuteľnosti bola riadne odôvodnená, nehnuteľnosti v nej boli určené a identifikované dostatočným spôsobom. Žalovaný v priebehu konania namietať, že predmetné nehnuteľnosti nie sú spôsobilé na vydanie podľa reštitučného zákona, lebo k ich odňatiu cirkvi zo strany štátu došlo pred rozhodným obdobím. Súd prvej inštancie sa s touto námietkou vypořiadal tak, že titulom, na základe ktorého prešlo vlastnícke právo predmetnej usadlosti na štát, bola prídelová listina č.d. 90/1955 zo dňa 17. 01. 1955, na základe ktorej sa zavkladovalo vlastnícke právo v prospech Československého štátu - Štátne majetky Levice a to v celosti, odvolateľ uvedené v odvolaní nenamietal.

3.2. V ďalšom konaní sa odvolací súd ako rozhodnou zaoberal odvolacou námietkou o nemožnosti vydať žalobcovi nehnuteľností - ako zastavané plochy (pozemky), ktoré netvoria poľnohospodársku pôdu a nie sú trvale využívané na poľnohospodársku výrobu.

3.2.1. Podľa § 2 ods. 1 zákona č. 161/2005 Z.z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam, vlastnícke právo sa vracia k nehnuteľným veciam, ktoré tvoria

- a) poľnohospodársku pôdu,
- b) hospodárske budovy a iné stavby patriace k pôvodnej hospodárskej usadlosti,
- c) lesný pôdny fond, hospodárske stavby a ostatné stavby súvisiace s ním,
- d) podiely spoločnej nehnuteľnosti.

Podľa § 6 zákona č. 161/2005 Z.z., o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a

náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam, vlastníctvo sa nenavracia k

- a) pozemku, na ktorom bol po prevode alebo prechode do vlastníctva štátu zriadený cintorín, b) pozemku, ktorý bol po prechode alebo prevode do vlastníctva štátu zastavaný; ak bol pozemok zastavaný stavbou, ktorá slúži zariadeniam telesnej kultúry, zdravotníctva, kultúry, na poskytnutie služieb sociálnej starostlivosti alebo sociálnych služieb na pracovnú rehabilitáciu a zamestnávanie telesne postihnutých osôb a na školské účely, nemožno vydať ani prilahlé pozemky slúžiace na tieto účely,
- c) pozemku, na ktorom bola zriadená záhradková alebo chatová osada,
- d) pozemku, na ktorom sú telovýchovné a športové zariadenia,
- e) pozemku, ktorý slúži na účely obrany štátu, ťažbu vyhradených nerastov, chráneného areálu, národnej prírodnej pamiatky, chráneného krajinného prvku alebo ich ochranného pásma s tretím stupňom alebo štvrtým stupňom ochrany.

Podľa § 2 písm. b/ zákona číslo 220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy, na účely tohto zákona sa rozumie poľnohospodárskou pôdou produkčne potenciálna pôda evidovaná v katastri nehnuteľností (ďalej len „kataster“) ako orná pôda, chmeľnice, vinice, ovocné sady, záhrady a trvalé trávne porasty.

3.3. Žalobca požaduje navrátenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, ktoré (s výnimkou stavieb), nie sú poľnohospodárskou pôdou, ide o zastavané plochy a nádvoria, a to napr. dvor (parcela číslo XX/X, č. XX/X, č. XX/X, č. XX/X, XXXX/XX), pozemok, na ktorom je stavba (parcela číslo XX/X, č. XX/X, č. XX/XX, č. XX/XX, č. XX/XX, č. XX/X), pozemok, ktorý tvorí cestu (parcela číslo XXXX/X, č. XXXX/X, č. XXXX/XX, č. XXXX/XX). Z uvedeného vyplýva, že ani jeden pozemok, ktorý žalobca žiada vydať, nie je poľnohospodárskou pôdou.

3.4. Na zasadnutí občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky dňa 07. novembra 2019 bolo prijaté rozhodnutie, ktoré bolo následne uverejnené v Zbierke súdnych rozhodnutí pod R 75/2019, a to uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 14. júna 2018 sp.zn. 7Cdo 169/2016 v znení právnej vety: „Spôsobilým predmetom navrátenia vlastníctva podľa § 2 ods. 1 písm. a/ zákona číslo 161/2005 Z.z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam nie je iná než poľnohospodárska pôda, ktorej legálnu definíciu vo forme taxatívneho výpočtu obsahuje ustanovenie § 2 písm. b/ zákona číslo 220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona číslo 245/2003 Z.z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Spôsobilým predmetom navrátenia vlastníctva podľa § 2 ods. 1 písm. b/ zákona číslo 161/2005 Z.z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam sú výlučne stavby zodpovedajúce tam uvedeným kritériám (bez pozemkov)“. Výklad najvyššieho súdu, ktorý v ňom podal, nie je síce právne (de iure) záväzný, fakticky (de facto) má ale vysokú vecnú autoritu. I keď judikatúra najvyššieho súdu nie je formálne záväzná, ipso iure normatívnu silu má, a to tak vo vertikálnej línii (voči súdom nižších stupňov), ako aj v horizontálnej línii (medzi jednotlivými senátmi a kolégiami najvyššieho súdu navzájom).

3.4.1. Nemožno prehliadať podstatný rozdiel medzi rozhodnutím nepublikovaným v zbierke (ďalej len „nepublikované rozhodnutie“) a rozhodnutím, ktoré bolo na podklade zákonom určenej procedúry navrhovania a schvaľovania osobitným orgánom najvyššieho súdu uverejnené v zbierke (ďalej len „publikované rozhodnutie“). Pokiaľ nepublikované rozhodnutie najvyššieho súdu vyjadruje názor členov senátu (resp. väčšiny členov senátu) najvyššieho súdu v individuálne ním prejednávanej veci, názor vyjadrený v publikovanom rozhodnutí, je zároveň zovšeobecňujúcim názorom (relevantnej väčšiny) členov kolégia najvyššieho súdu, ktoré vždy tvorí viacero senátov.

3.4.2. Pred vydaním tohto judikátu R 75/2019 (7Cdo 169/2016) súdna prax zastávala názor, že v prípade, ak bola neoprávnene štátom odňatá hospodárska usadlosť, táto sa na základe reštitučného nároku vracia pôvodnému vlastníkovi ako celok. Takto bolo rozhodnuté napr. vo veciach 4Cdo 238/2013 z 28. 07. 2014, rozsudok NS SR sp.zn. MSŽdov 13/2002. Prijatím judikátu R 75/2019 (publikáciou v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, ďalej aj „Zbierka“), bola dovtedajšia súdna prax prekonaná.

3.4.3. Odvolací súd, vychádzajúc zo záverov vyššie uvedeného judikátu, dôvodiac tým, že všetky pozemky, vydanie ktorých žiada žalobkyňa predmetnou žalobou, nie sú poľnohospodárskou pôdou (okrem parcely číslo XXXX, ktorá je evidovaná ako „záhrady“), všetky ostatné sú charakterizované ako zastavané plochy a nádvorcia (dvor, pozemok pod stavbou, cesta), a okrem parcely číslo XXXX nespádajú pod taxatívny výpočet uvedený v ustanovení § 2 písm. b/ zákona číslo 220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy v znení neskorších predpisov. Podľa tohto ustanovenia (§ 2 písm. b/ cit. zákona), na účely tohto zákona sa rozumie poľnohospodárskou pôdou produkčne potenciálna pôda evidovaná v katastri nehnuteľností (ďalej len „kataster“) ako orná pôda, chmeľnice, vinice, ovocné sady, záhrady a trvalé trávne porasty. Zastavané plochy a nádvorcia zákon číslo 220/2004 Z.z. v ustanovení § 2 písm. b/ neuvádza a nedefinuje. Z uvedeného dôvodu preto predmetom navrátenia vlastníctva podľa § 2 ods. 1 písm. a/ reštitučného zákona v danej veci nemôžu byť žalobcom požadované pozemky, ktoré v katastri nehnuteľností (v liste vlastníctva č. XX pre katastrálne územie U.a), sú evidované ako zastavané plochy a nádvorcia, s výnimkou pozemku na parcele číslo XXXX, záhrady.

3.4.4. Pozemok parcelné číslo XXXX o výmere 1730 m² je v liste vlastníctva č. XX katastrálne územie U. evidovaný, ako záhrada. Vychádzajúc z ustanovenia § 2 písm. b/ zákona číslo 220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy, je tento pozemok spôsobilý na vydanie, nakoľko spĺňa charakter uvedený v tomto ustanovení. Zvyšné, žalobcom požadované pozemky, nespĺňajú charakter uvedený v ustanovení § 2 písm. b/ citovaného zákona o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy, preto nemôže byť predmetom vydania a navrátenia vlastníckeho práva podľa reštitučného zákona (č. 161/2005 Z.z.).

4. S poukazom na vyššie uvedené dôvody, odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v časti, v ktorej vydal žalobcovi nehnuteľnosti, v časti nehnuteľnosti parcelné číslo XXXX záhrady potvrdil a vo zvyšnej časti pozemkov žalobu žalobcu zamietol dôvodiac, že ním požadované pozemky nespĺňajú charakter poľnohospodárskej pôdy a ani pozemkov uvedených v ustanovení § 2 písm. b/ citovaného zákona o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy.

5. V časti staviieb, ktoré súd prvej inštancie taktiež vydal a navrátil k nim vlastnícke právo žalobcovi, odvolací súd sa s týmto záverom súdu prvej inštancie stotožnil a v tejto časti napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil.

5.1. Povinnosťou a dôkazným bremenom žalobcu bolo preukázať, že predmetné stavby sú stavbami, ktoré boli žalobcovi odňaté bez náhrady. Žalobca v znení poslednej úpravy petitu žaloby zo dňa 04. 05. 2018 (č.l. 935), požaduje vydať stavby, a to kaštieľ, súpisné číslo XXX, postavený na pozemku parcelné číslo XX/X, parcela registra „C“ zastavané plochy a nádvorcia o výmere 758 m², pivnica, súpisné číslo XXX, postavenú na pozemku parcelné číslo XX/X, parcela registra „C“ zastavané plochy a nádvorcia o výmere 21m² a pivnica, súpisné číslo XXX, postavenú na pozemku parcelné číslo XX/XX, parcela registra „C“ zastavané plochy a nádvorcia o výmere 37m².

5.2. V pozemkovej knihe, vo vložke číslo X pre katastrálne územie U. je na parcele číslo XX/X evidovaný dom č.p. X a dvor intravilán o výmere 7820 m².

5.3. Z identifikácie nehnuteľností, predloženej žalobcom (č.l. 37 spisu) vyplýva, že parcela číslo XX/X z pozemkovoknižnej vložky č. X bola zidentifikovaná a následne zapísaná v liste vlastníctva číslo XX, ako XX/X zastavané plochy a nádvorcia prameň, 3 rodinné domy, XX/X zastavané plochy a nádvorcia Obec U., XX/X zastavaná plocha Roľnícke družstvo, L. U., XX/X zastavaná plocha 3 rodinné domy L. U., XX/X zastavané plochy, 3 rodinné domy L. U., XX/XX zastavané plochy - 3 rodinné domy L. U., XX/XX zastavané plochy 3 rodinné domy L. U. a XX/XX zastavané plochy - 3 rodinné domy L. U..

5.4. Na liste vlastníctva číslo XX sú predmetné stavby evidované ako kaštieľ súpisné číslo XXX na parcele číslo XX/X, pivnica súpisné číslo XXX na parcele číslo XX/X a pivnica súpisné číslo XXX na parcele číslo XX/XX.

5.5. Vychádzajúc z pôvodnej pozemkovej knižky (č. X), identifikácie a následného listu vlastníctva, jednoznačne vyplýva, že predmetné stavby boli súčasťou bývalého santovského panstva, t.j. hospodárskej usadlosti, v rámci ktorého boli prevzaté štátom bez náhrady a preto podliehajú vydaniu podľa reštitučného zákona. Ustanovenie § 2 ods. 1 písm. b/ reštitučného zákona upravuje, že vlastnícke právo sa vracia k nehnuteľným veciam, ktoré tvoria hospodárske budovy a iné stavby patriace k

pôvodnej hospodárskej usadlosti. Keďže z vyššie uvedených listinných dôkazov vyplýva, že predmetné stavby patrili hospodárskej usadlosti - santovskému panstvu, spĺňajú podmienky vydania podľa tohto ustanovenia. Odvolací súd preto v tejto časti napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie ako vecnej správny, v časti vydania stavieb, potvrdil.

5.6. Právny zástupca žalovanej na odvolacom pojednávaní ozrejmil, že označenie týchto stavieb (kaštieľ, pivnica, pivnica, resp. kaštieľ) bolo v kompetencii obce pri vydávaní súpisného čísla. Obec sama na základe vlastného rozhodnutia takto označila predmetné budovy, následne tak po vydaní súpisného čísla, boli zaevidované aj do listu vlastníctva. Žalobkyňa v priebehu konania preukázala, najmä listinnými, fotografickými dôkazmi, ktoré stavby žiada vydať a skutočne, tieto stavby predstavovali dom, pivnicu a nespochybniteľné boli postavené pred rozhodným obdobím a boli súčasťou hospodárskej usadlosti, santovského panstva.

5.7. Aj vyššie citovaný judikát R 75/2019 (uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 14. júna 2018 sp.zn. 7Cdo 169/2016), riešil problematiku stavieb, pričom zaujal jednoznačný názor, že: „spôsobilým predmetom navrátenia vlastníctva podľa § 2 ods. 1 písm. b/ zákona číslo 161/2005 Z.z. o navrátení vlastníctva k nehnuteľným veciam cirkvám a náboženským spoločnostiam a prechode vlastníctva k niektorým nehnuteľnostiam sú výlučne stavby zodpovedajúce tam uvedeným kritériám (bez pozemkov)“. Keďže žalobkyňou požadované stavby spĺňali kritériá § 2 ods. 1 písm. b/ reštitučného zákona, odvolací súd v tejto časti rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil, avšak bez pozemkov, na ktorých sú postavené (parc. č. XX/X - na nej je postavený kaštieľ súpisné číslo XXX, parcela č. XX/X - na nej je postavená pivnica súpisné číslo XXX a parcela číslo XX/XX - na nej je postavená pivnica súpisné číslo XXX), nakoľko ide o pozemky, ktoré sú charakterizované ako zastavaná plocha a nádvorie a teda tie nie sú spôsobilé na vydanie podľa § 2 písm. b/ zákona číslo 220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy v znení neskorších predpisov.

5.8. Na základe týchto skutočností odvolací súd potvrdil napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie v časti, v ktorej uložil žalovanej povinnosť vydať žalobkyňi stavby - kaštieľ súpisné číslo XXX, pivnica súpisné číslo XXX a pivnica súpisné číslo XXX, bez pozemkov.

6. S poukazom na vyššie uvedené dôvody odvolací súd na odvolacom pojednávaní zmenil napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 388 CSP tak, ako je uvedené vo výrokovvej časti tohto rozsudku.

7. Keďže odvolací súd zmenil napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie, bol podľa § 396 ods. 2 CSP povinný rozhodnúť aj o trovách konania tak na súde prvej inštancie, ako aj na odvolacom pojednávaní. Vzhľadom na skutočnosť, že tak žalobkyňa, ako aj žalovaná boli v konaní úspešní čiastočne, nakoľko súd zaviazal žalovanú vydať iba časť nehnuteľností žalobkyňi, ktoré podanou žalobou žiadala vydať, odvolací súd dospel k záveru, že úspech tak žalobkyne, ako aj žalovanej bol približne rovnaký. Z tohto dôvodu rozhodol podľa § 255 ods. 2 CSP žiadnej zo strán nepriznal nárok na náhradu trov konania tak na súde prvej inštancie, ako aj na odvolacom súde.

8. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu (v jeho zmeňujúcej časti, ktorým bola žaloba v časti zamietnutá) podala dovolanie žalobkyňa, jeho prípustnosť odôvodnila:

a/ v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ a c/ CSP namietajúc nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom. Navrhla zmeniť rozsudok odvolacieho súdu a potvrdiť rozsudok súdu prvej inštancie a priznať jej náhradu trov dovolacieho konania.

8.1. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ a c /CSP poukázala na to, že odvolací súd sa riadil (novým) právnym názorom v zmysle judikátu R 75/2019, ktorým § 2 ods. 1 písm. a/ a b/ zákona č. 161/2005 Z.z. vyložil tak, že spôsobilými predmetmi vydania sú len samostatné pozemky spĺňajúce charakteristiku poľnohospodárskej pôdy, ktorú uvádza zákon č. 220/2004 Z.z. o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy a o zmene zákona č. 245/2003 Z.z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Dovolateľka poukázala na to, že odvolací súd vyčítal súdu prvej inštancie nezohľadnenie rozhodnutia 7Cdo 169/2016 (jeho právneho názoru), ktoré v čase vydania rozhodnutia súdu prvej inštancie nebolo uverejnené v Zbierke. Podľa jej názoru „nie je možné klásť bremeno povinnosti riadiť sa a automaticky aplikovať zjednocujúce právne názory dovolacieho súdu okresným a krajským súdom v civilnom sporovom konaní, pokiaľ takéto rozhodnutia nie sú riadnym spôsobom v

čase rozhodovacej činnosti zverejnené v zbierke vydávanej dovolacím súdom tak ako to predpokladá § 8 ods. 3 zákona o súdoch.“ Pre nesplnenie podmienky publicity považuje dovolateľka za neprijateľné a neakceptovateľné posúdenie veci podľa rozhodnutia dovolacieho súdu nezverejneného v Zbierke. Dovolacia vada podľa § 421 ods. 1 písm. b/ a c/ CSP je naplnená v dôsledku rozdielnosti judikatúry dovolacieho súdu v riešení právnej otázky výkladu § 2 zákona č. 161/2005 Z.z., porušením postupu, ktorý predpokladá postúpenie veci veľkému senátu podľa § 48 CSP a existenciu uznesenia ústavného súdu, ktoré podrobuje uznesenie najvyššieho súdu ústavnoprávnemu prieskumu. Rozhodnutia dovolacích súdov nemajú záväznosť právnych precedensov (7 Cdo 136/2013). Odvolaciemu súdu vyčítala, že povýšil rozhodnutie dovolacieho súdu sp.zn. 7Cdo 169/2016 nad ostatné (predošlé) rozhodnutia dovolacieho súdu vychádzajúce z iného právne názoru, dovolací súd sa v rozhodnutí uverejnenom v Zbierke vyhol procesnému postupu v zmysle § 48 CSP. Dovolací súd mal vec predložiť veľkému senátu a nie prijať iný právny názor v otázke výkladu § 2 zákona č. 161/2005 Z.z. Podľa dovolateľky v nastolenej právnej otázke doposiaľ neexistuje zjednotená aplikačná prax dovolacieho súdu. Dovolateľka poukázala, že vo veci sp.zn. 7 Cdo 169/2016 bola jej ústavná sťažnosť prijatá 4. februára 2020 na ďalšie konanie vedené pod sp.zn. III. ÚS 46/2020. Dovolateľka nesúhlasila s právnym názorom, že spôsobilým predmetom navrátenia vlastníctva v zmysle § 2 ods. 1 písm. a) zákona o cirkevných reštitúciách nie je iná než tá poľnohospodárska pôda, ktorej legálnu definíciu vo forme taxatívneho výpočtu obsahuje ustanovenie § 2 písm. b) zákona o ochrane a využívaní poľnohospodárskej pôdy, pričom je potrebné vychádzať výlučne z charakteru, tak ako je evidovaný v katastri nehnuteľností. Obdobne spôsobilým predmetom navrátenia vlastníctva podľa § 2 ods. 1 písm. b) o cirkevných reštitúciách sú výlučne stavby zodpovedajúce zákonom uvedeným kritériám (bez pozemkov).

9. Žalovaná považovala dovolanie za neopodstatnené, stotožňujúc sa s právnym posúdením veci odvolacím súdom ohľadom nemožnosti vydania predmetných nehnuteľností.

10. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné i dôvodné, preto napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v dovolaní napadnutej časti zrušil a vec v rozsahu zrušenia tomuto súdu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 CSP).

11. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

12. Z hľadiska ústavného aspektu treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť veci v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov.

13. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom uplatnený dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP).

14. Žalobkyňa v dovolaní uvádza, že ho uplatňuje v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ a c/ CSP a vysvetľuje, z akých hľadísk považuje za nesprávne odvolacím súdom vyslovené právne závery. Predovšetkým spochybňuje spôsob, akým bol rozhodný právny záver odvolacieho súdu o právnej otázke (výklade § 2 zákona č. 161/2005 Z.z.) prevzatý z judikátu R 75/2019 dovolacieho súdu, o ktorom dovolateľka tvrdí, že nepredstavuje ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu v dôsledku nepredloženia veci veľkému senátu, ale je jeho obídenním uverejnením v Zbierke.

15. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

16. Právnym posúdením veci treba považovať činnosť súdu spočívajúcu v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej normy, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (questio iuris) a to hmotnoprávneho alebo procesnoprávneho charakteru. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

17. Dovolateľka sa v podstate dovoľáva odpovede na právnu otázku, či za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, ktorú sa odvolací súd rozhodoval nasledovať pri rozhodovaní tejto veci, možno považovať aj také rozhodnutie dovolacieho súdu, ktoré bolo uverejnené v Zbierke i keď malo byť najprv postúpené na rozhodnutie veľkému senátu (§ 48 CSP).

18. Odvolací súd nezvolil odklon od judikátu R 75/2019 pre jeho publikáciu v Zbierke považujúc ho za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu (teda za vyriešenie dovtedy prípadných rozdielnych názorov) a v dôsledku jeho viazanosti prevzal v ňom uvedené právne názory ako rozhodné pre tento prípad.

19. Ústavný súd Slovenskej republiky nálezom z 30. marca 2021 sp.zn. III. ÚS 46/2020-71 zrušil uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 7Cdo 169/2016 zo 14. júna 2018 (uverejnené v Zbierke pod R 75/2019) konštatujúc porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky s odôvodnením, že „Za situácie, keď senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky dospeje k právnemu názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru, ktorý už bol vyjadrený v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu, pričom v danej právnej otázke neexistuje v čase rozhodovania stanovisko veľkého senátu... je jeho zákonnou povinnosťou postúpiť vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu. Skutočnosť, že existuje publikované stanovisko k danej právnej otázke, ktoré však vychádza z odlišného znenia zákona umožňujúceho (aj) rozdielny výklad, neoprávňuje senát nepostúpiť vec veľkému senátu.“ (právna veta II. ÚS 332/2018). Najvyšší súd vybral napádané uznesenie na uverejnenie do Zbierky stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Týmto krokom, i keď iným spôsobom zjednocovania, naznačil, že obdobné veci z hmotnoprávneho hľadiska vyžadujú zjednotenie, a ovplyvnil tak rozhodovanie všeobecných súdov v obdobných veciach. Ústavný súd, skonštatoval, že všetky (v bode 42) citované rozhodnutia riešili otázku, či ustanovenia zákona o cirkevných reštitúciách je potrebné vykladať širšie - v prospech reštituentov, alebo užšie, pridržajúc sa doslovne textu zákona. A práve toto je nosným právnym názorom, od ktorého sa najvyšší súd v napádanom rozhodnutí odchýlil. Osobitne v uvedenom rozhodnutí sp. zn. 4 Cdo 238/2013 najvyšší súd konštatoval (bod 26), že v reštitučných veciach má súd voľiť prístup ústretový voči oprávnenej osobe a pri posudzovaní charakteru vydávanej pôdy nie je viazaný výlučne evidenciou katastra nehnuteľností. Ak sa následne v napadnutom rozhodnutí senát najvyššieho súdu rozhodol prikloniť k doslovnému výkladu, odklonil sa tak od predchádzajúcej rozhodovacej činnosti iného senátu. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že v čase rozhodovania najvyššieho súdu v predmetnej veci existovalo rozhodnutie s odlišným právnym názorom, a preto sa konajúci senát mal obrátiť na základe § 48 ods. 1 CSP na veľký senát. Tým, že najvyšší súd nepostúpil predmetnú vec veľkému senátu, neaplikoval vo veci relevantnú právnu normu (porov. tiež Maslák, M. Glosa k uzneseniu Veľkého senátu Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1 VCdo 4/2017 z 18. 12. 2017, Súkromné právo 3/2018), ktorej neaplikovanie sa z hľadiska procesného práva rovná vade zmätočnosti, čím došlo k porušeniu základného práva na súdnu ochranu. Najvyšší súd nezadošťučnil svojej zákonnej povinnosti aktivovať veľký senát, teda legitímny, zákonom predvídaný spôsob rozhodnutia, pričom táto nesplnená povinnosť časovo predchádzala neskoršiemu mimoprocenému zjednoteniu uverejnením v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov

Slovenskej republiky. Zjednotenie formou uverejnenia v zbierke nemôže nahrádzať zjednocovanie veľkým senátom, povinnosť aktivovať veľký senát nemožno týmto mimoprocesným zjednotením obchádzať.

20. Dovolateľka správne namieťa, že judikát R 75/2019 nereprezentuje ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu v nastolenej právnej otázke výkladu § 2 zákona č. 161/2005 Z.z., ktorú by bolo možné nasledovať s odvolaním sa na tento judikát v tejto veci, ale ide (len) o rozhodnutie dovolacieho súdu (7Cdo 169/2016), ktoré mienilo nastolenú otázku riešiť odlišne od iného rozhodnutia dovolacieho súdu (napr. 4Cdo/238/2013) navyše procesným postupom priečiacim sa § 48 ods. 1 CSP i čl. 46 ods. 1 ústavy v dôsledku čoho bolo ústavným súdom zrušené a preto z neho už nemožno vychádzať. Odvolací súd v dôsledku toho (viazanosti judikátom) nesprávne interpretoval (vyložil) na vec aplikovanú právnu normu a žalobu preto v časti zamietol.

21. Dovolací súd na základe vyššie uvedeného dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je v zmysle § 421 ods. 1 písm. b/ CSP prípustné a zároveň aj dôvodné, preto napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v dovolaní napadnutej časti (v jeho zmeňujúcom výroku, ktorým bola žaloba v časti zamietnutá) a v súvisiacom výroku o náhrade trov konania zrušil a vec v rozsahu zrušenia vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP). V ďalšom konaní je odvolací súd právnym názorom dovolacieho súdu viazaný (§ 455 CSP).

22. V novom rozhodnutí odvolací súd rozhodne znova o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

23. Toto uznesenie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.